

MEMORIA JUSTIFICATIVA DE LA INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR PER REGULAR LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA ESTABLERTA A L' ARTICLE 24.3. DE L' ESTATUT D' AUTONOMIA DE CATALUNYA.

I. L' Estatut d' Autonomia de Catalunya, en el seu article 24.3. , estableix que “les persones o famílies que es troben en situació de pobresa tenen dret a accedir a una renda garantida de ciutadania que els asseguri els mínims d' una vida digna, d' acord amb les condicions que legalment s' estableixen”.

D' acord amb l' article 37. 3. de l' Estatut d' Autonomia, aquest dret de l' àmbit dels serveis socials cal que sigui regulat per mitjà d' una llei del Parlament de Catalunya.

L' Estatut d' Autonomia de Catalunya estableix la competència exclusiva en l' àmbit de l' assistència social; així, l' article 166 de l' EAC relatiu als serveis socials, voluntariat, menors i promoció de les famílies atribueix a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de serveis socials que inclou “la regulació i l'ordenació de l'activitat de serveis socials, les prestacions tècniques i les prestacions econòmiques amb finalitat assistencial o complementàries d'altres sistemes de previsió pública. (...)”.

Les anteriors competències tenen el seu fonament a l'article 42 de l' EAC en el qual s'expressa un mandat als poders públics: “(...) han de promoure polítiques públiques que fomentin la cohesió social i que garanteixin un sistema de serveis socials, de titularitat pública i concertada, adequat als indicadors econòmics i socials de Catalunya. (...)”.

Finalment, l' Estatut d' Autonomia de Catalunya, en el seu article 37.1. regula que “les disposicions que dictin els poders públics de Catalunya han de respectar els drets establerts als seus capítols I, II i III i que s' han d' interpretar i aplicar en el sentit més favorable per a llur plena efectivitat”.

II. La Unió Europea va proclamar l'any 2010 com l'any europeu de lluita contra la pobresa i l' exclusió social. El 2010 es diagnostica que al conjunt de la UE hi ha 115 milions de persones en risc de pobresa, inclosos 20 milions d'infants i el 8% de la població treballadora. En el marc de l'Estratègia Europea 2020, la Comissió Europea es planteja l'objectiu de reduir en 20.000.000 el nombre de persones en situació de pobresa i exclusió social per a l'any 2020. Amb aquest objectiu, llança la Plataforma de Lluita Contra la Pobresa i l'Exclusió Social, que insta els estats membres a treballar per tal de millorar l'accés al treball, a la seguretat social, als serveis bàsics (assistència sanitària, habitatge, etc.) i a l'educació; utilitzar millor els fons de la UE per donar suport a la inclusió social i combatre la discriminació, i avançar cap a l' innovació social per trobar solucions intel·ligents en l' Europa que sorgeixi de la crisi, especialment de cara a un suport social més eficaç. Més recentment el Comitè Econòmic i Social Europeu ha emès un Dictamen per reclamar un pla de rescat social per tal de poder fer efectiva l' Estratègia Europa 2020.

III. L' objecte de la present llei és regular la Renda Garantida de Ciutadania que ha de substituir la Renda Mínima d' Inserció fins ara existent.

Els antecedents legals d'aquesta renda mínima d' inserció els podem trobar l' any 1990, quan, per mitjà del Decret 144/1990, modificat pel Decret 213/1991, es va establir el Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció amb la finalitat de fer possible la inserció social i laboral de les persones afectades. El Programa va ser actualitzat l' any 1995 amb el Decret 228/1995, de 25 de juliol. L' any 1997 s' aprova la encara vigent Llei 10/1997, de 3 de juliol, de regulació de la renda mínima d' inserció, que ha estat objecte de diverses modificacions.

Posteriorment a l' aprovació de l' anterior llei, l' Acord Estratègic per la Internacionalització, la Qualitat de l'Ocupació i la Competitivitat de l'Economia Catalana 2007-2008 i 2008-2011, ambdós signats pel Govern i els principals agents econòmics i socials de Catalunya posen les bases per a la regulació de la renda garantida de ciutadania.

L'Acord Estratègic 2005-2007 emplaçava a l'establiment d'una renda que garantís uns ingressos de supervivència a aquelles persones en situació d'exclusió i que, per raons de salut, edat o altres aspectes socials, no poden desenvolupar els itineraris de l' RMI (Renda Mínima d'Inserció). Amb l'objectiu d'adaptar l' RMI als nous perfils de l'exclusió a Catalunya, entenen-la com un dispositiu bàsic per a la inserció laboral de les persones més allunyades del mercat de treball i com un instrument de lluita contra l'exclusió social, es proposà, entre altres mesures, redissenyar la RMI, a través d'un grup de treball de la Comissió Interdepartamental de l'RMI que entre altres encàrrecs havia de “Valorar la situació de les persones amb especials dificultats en el procés d'inserció laboral i impulsar mesures alternatives o complementàries a l'RMI per assegurar que tothom pugui accedir a una renda garantida de ciutadania, amb independència de les seves possibilitats d'inserció en el mercat de treball.”

L' any 2006 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions de caràcter econòmic; a l' article 12 d' aquesta llei es regula l'indicador de renda de suficiència per a la valoració de la situació de necessitat. “S'entén per situació de necessitat qualsevol contingència que té

lloc o apareix en el transcurs de la vida d'una persona i que li impedeix fer front a les despeses essencials per al manteniment propi o per al manteniment de les persones que integren la unitat familiar o la unitat de convivència a la qual pertany”.

Més recentment la Llei 12/2007, d' 11 d' octubre, de serveis socials, va configurar “el dret a l'accés als serveis socials com un dret subjectiu de caràcter universal, que esdevé un principi bàsic del Sistema, orientat a la cohesió social, a la igualtat d'oportunitats i el progrés social de les persones” (Preàmbul, ap. IV).

Finalment s' ha de fer esment de les lleis que han modificat la inicial Llei 10/1997, de 3 de juliol, de regulació de la renda mínima d' inserció: la Llei 7/2011, de 27 de juliol, de mesures fiscals i financeres, i la més recent continguda a la Llei 5/2012, de 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives.

Amb aquestes darreres normes legals la renda mínima d' inserció inicial ha perdut el seu objecte i la seva finalitat; ha deixat de ser un dret subjectiu de les persones en situació de pobresa; objecte i finalitat que ha de ser recuperat en aplicació de l'article 24. 3. de l' Estatut d' Autonomia.

Finalment s' ha fer esment que el Parlament de Catalunya, en la seva sessió de 20 d' octubre de 2011, va aprovar una Moció “per impulsar, en el marc del nou pacte per a la inclusió social i l'eradicació d' ela pobresa, un estudi sobre el desenvolupa ment del dret que recull l' article 24.3. de l' Estatut d' Autonomia de Catalunya sobre la renda de ciutadania que garanteixi uns ingressos mínims a totes les persones”.

IV. La pobresa a Catalunya ha anat augmentant els darrers anys fins al punt que un de cada cinc catalans disposen de rendes inferiors al llindar de la pobresa.

La crisi econòmica i la destrucció d'ocupació ha accelerat la manca d'ingressos. Els nivells històrics d'atur (més de 700.000 persones segons l'Enquesta de Població Activa del darrer trimestre de 2011) estan provocant que 196.800 llars a Catalunya l'any 2011 tinguessin a tots els seus actius a l'atur, i que a 89.200 llars a Catalunya no tinguessin perceptors d'ingressos.

La persistència de l'atur posa en perill la protecció econòmica de les persones sense feina per esgotament de les prestacions i subsidis per atur, casi el 25% del total d'aturats ho està des de fa més d'un any i més del 25% (184.200 persones) fa més de dos any que no treballa. 466.000 persones (el 63,5% del total d'aturats) no percep cap prestació o subsidi per atur. (Les dades dels dos paràgrafs anteriors han de ser actualitzades).

L' actual situació de crisi econòmica ha truncat l'encara recent tendència a la incorporació de la dona al treball i ha tornat a fer evident la seva vulnerabilitat tant en relació al treball com pel que fa a les prestacions socials que percep.

Les dones han perdut el treball en major mesura que els homes, continuen sent les que tenen la immensa majoria dels contractes a temps parcial, i les que cobren els salaris i les pensions públiques més baixes. Les dones estan, en definitiva, més exposades a ser víctimes de les situacions de pobresa que els homes, com ha quedat evidenciat pel fet que estan sobrerrepresentades entre les persones beneficiàries del PIRMI i dels complements a mínims.

L'atur entre els joves, que duplica la taxa d'atur del total de la població, no permet la seva emancipació. L' aixopluc familiar del qual disposen apaivaga les conseqüències d'extrema pobresa a les quals es veurien abocats molts joves, però al mateix temps suposen una sobrecàrrega per a les economies familiars, moltes d'elles ofegades per la reducció o manca d'ingressos.

V. La Constitució estableix l'obligació dels poders públics de promoure les condicions a fi que la llibertat i la igualtat de l'individu siguin reals i efectives, així com per remoure els obstacles que impedeixin o dificultin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social i, en conseqüència, requereix avançar en la lluita per a l'eradicació real de la pobresa en què viu una part molt important de la població.

Per tal de fer front, de forma efectiva, a la situació de pobresa en la qual es troba una part importants de la població de Catalunya, resulta imprescindible desplegar el dret que l' Estatut d' Autonomia, en el seu article 24.3., va reconèixer als ciutadans i ciutadanes de Catalunya, i cal fer-ho en el sentit més favorable perquè sigui plenament efectiu el dret estatutari.

VI.- La present proposta legislativa busca donar una resposta coherent a les necessitats materials d'una part de la població catalana que, tingui o no problemes socials afegits, es veu fortament afectada per la crisi i reclama la solidaritat de la nostra societat. És una proposta que busca minimitzar els efectes de la crisi en la població més desfavorida econòmicament per evitar la marginació social i mantenir la cohesió

social que caracteritza a les societats europees basada en l'estat del benestar. També és una proposta que s'adapta a la situació econòmica actual i obliga els poders públics a replantejar alguns aspectes de la política social, molt especialment la renda mínima d'inserció. La renda garantida ciutadana ha de ser complementària a altres polítiques socials, de salut, ocupació, habitatge i serveis socials, especialment, per tal de donar un suport social més eficaç en el context actual, d'acord amb l'Estratègia europea 2020.

La Renda Garantida de Ciutadania té, com un dels seus principals objectius, desenvolupar la promoció de la persona i el seu empoderament i la millora de les condicions que l' han dut a requerir la prestació, a la vegada que haurà de generar benestar i cohesió social i garantir la defensa dels drets fonamentals i la dignitat humana.

La Renda Garantida de Ciutadania ha d' afavorir i potenciar l' autonomia personal, familiar, econòmica i social. De la mateixa manera ha de promoure la participació, la implicació i el compromís de la ciutadania des de la complicitat i la coresponsabilitat.

L' activació de capacitats han de ser un element clau per tal que les persones se sentin subjectes i protagonistes de les seves pròpies trajectòries d' inclusió i projectes de vida. La Renda Garantida de Ciutadania fomenta l' activitat humana i social així com les oportunitats i experiències d' èxit i satisfacció social amb l' objectiu de dignificar la persona i la seva pròpia percepció, valoració i estima.

La Renda Garantida de Ciutadania ha de garantir uns mínims en quan a la cobertura de les necessitats bàsiques de la persona i tot allò que li permeti tenir una vida digna. En aquest sentit aquesta Renda ha de ser complementària de tots els altres sistemes i prestacions socials que no arriben al llindar de pobresa.

El Sistema de Serveis Socials, en el marc de la Renda Garantida de Ciutadania, han de vetllar per la necessària adequació als plantejaments que emanen de la nova Renda i en cap cas s' ha de pensar en la seva inactivitat i desmantellament. Els poders públics de Catalunya han de garantir la possibilitat d' itineraris, accions i serveis d' inclusió i integració social, en coherència amb els interessos i necessitats d' aquelles persones que requereixin d' un acompanyament i suport de caràcter social.

VII . Aquesta Llei té per objecte regular la Renda Garantida de Ciutadania per donar compliment al mandat de l' article 24.3. de l' Estatut d' Autonomia i assegurar els mínims d' una vida digna a les persones o famílies que es troben en situació de pobresa.

La Renda Garantida de Ciutadania regulada a la proposició de Llei és una prestació econòmica de caràcter periòdic, que es caracteritza com un dret subjectiu, de caràcter individual, però a la qual es pot accedir atesos els ingressos econòmics del nucli familiar o de convivència, i de caràcter suplementari de tot tipus d' ingressos econòmics, ja sigui salari o qualsevol tipus de prestació o ajut. El dret subjectiu a la Renda Garantida de Ciutadania no està condicionat a l'obligació de participar en cap tipus d' activitat d' inserció laboral o social, i, en cap cas, es pot condicionar a raons de caràcter pressupostari.

El règim legal de la Renda Garantida de Ciutadania estableix els requisits per accedir-hi, l' accés al dret a la percepció de la prestació econòmica, la seva durada temporal, les obligacions de la persona titular durant el temps que cobra la Renda Garantida de Ciutadania, la possibilitat de modificació de la quantia de la prestació, així com la possibilitat de suspensió i de pèrdua del dret. Finalment s'estableixen garanties per la confidencialitat de les dades de les persones facilitades a l' administració pública.

El finançament de la Renda Garantida de Ciutadania es farà íntegrament a càrrec del Pressupost de la Generalitat de Catalunya, i la quantia de la prestació serà equivalent a la quantia de l' indicador de renda de suficiència de Catalunya vigent en cada moment, en funció dels ingressos del conjunt del nucli familiar o de convivència.

El regim legal de la tramitació pel reconeixement del dret estableix les administracions públiques competents i la participació en la tramitació de les entitats del tercer sector degudament acreditades; a la vegada, es determina el lloc i els terminis per fer la sol·licitud, la competència per dictar les diferents resolucions administratives, el silenci positiu en cas de no resoldre's la sol·licitud en un determinat termini, i el sistema de recursos contra les resolucions que es dictin.

VIII . Malgrat tots aquests antecedents continua sense desplegar-se legalment el dret estatutari a la renda garantida de ciutadania per tal que -en els actuals moments de crisi econòmica que provoca un greu increment de la població catalana en situació de pobresa- les persones o famílies que es troben en situació de pobresa accedeixin a una renda garantida de ciutadania que els assegurï els mínims d' una vida digna; és per això que es fa necessària la present iniciativa legislativa popular, tramitada d' acord amb la Llei 1/2006, de 16 de febrer, de la iniciativa legislativa popular.